

SURİYELİ GÖÇMENLERİN PERSPEKTİFİNDEN SOSYAL HİZMETLER: KİLİS ÖRNEĞİ

SOCIAL SERVICES FROM THE PERSPECTIVE OF SYRIAN REFUGEES: THE CASE
OF KİLİS

MUSTAFA ELBEYLİ

SOSYAL HİZMET UZMANI, OSMANİYE DEVLET HASTANESİ
SOCIAL WORKER, OSMANİYE STATE HOSPITAL
OSMANİYE, TÜRKİYE

mustafaelbeyli@outlook.com

<http://orcid.org/0000-0001-5442-7518>

RIDVAN DEMİR

DOÇ. DR., HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
DİN EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

ASSOC. PROF. DR., HATAY MUSTAFA KEMAL UNIVERSITY FACULTY OF THEOLOGY
DEPARTMENT OF RELIGIOUS EDUCATION HATAY, TÜRKİYE

ridvandemir@mku.edu.tr

<http://orcid.org/0000-0002-6141-6638>

<http://dx.doi.org/10.46353/k7auifd.1431210>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types
Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received
10 Şubat / February 2024

Kabul Tarihi / Accepted
12 Kasım / November 2024

Yayın Tarihi / Published
Aralık / December 2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season
Aralık / Desember

Atıf / Cite as

Elbeyli, Mustafa – Demir, Rıdvan, "Suriyeli Göçmenlerin Perspektifinden Sosyal Hizmetler: Kilis Örneği [Social Services from the Perspective of Syrian Refugees: the Case of Kilis]". Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi - Journal of the Faculty of Theology 11/2 (Aralık/December 2024): 943-975.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Published by Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi - Kilis 7 Aralık University, Faculty of Theology, Kilis, 79000 Turkey.

ilahiyatdergisi@kilis.edu.tr

SURİYELİ GÖÇMENLERİN PERSPEKTİFİNDEN SOSYAL HİZMETLER: KİLİS ÖRNEĞİ*

Öz

Göç tarih boyunca canlılığını koruyan, gönüllü veya zorunlu sebeplerle insanları bir yerden başka bir yere gitmeye iten sosyal bir olgudur. Göç olgusu göç eden insanlar ile göç edilen yerdeki insanlar arasında sosyokültürel ve ekonomik ilişkileri değiştiren ve yeni bir ilişki ağının kurulmasını sağlayan bir süreçtir. Göçün temel nedenlerinden biri, savaş gibi büyük çaplı çatışmalardır. Köken ülkede veya belirli bölgelerdeki çatışmalar, barış ortamının kaybolmasına ve böylece göç olayının gerçekleşmesine yol açabilir. Son dönemdeki göç hareketlerinin çoğu, Orta Doğu'da yaşanan ve devam eden iç savaşlar, karışıklıklar ve istikrarsızlıklar nedeniyle ortaya çıkmıştır. Suriye'de 2011 yılından beri sürmekte olan iç savaş sebebiyle insanlar göç etmek zorunda kalmış ve dört milyona yakın Suriyeli Türkiye topraklarına sığınmıştır. Bu doğrultuda yoğun göç alan illerden birisi de Kilis'tir. Türkiye göç eden bu insanlara güvenlik, barınma, gıda, sağlık ve eğitim gibi sosyal hizmetleri sınır bölgelerindeki kamp veya çadır kentlerde sunmuştur. Suriyelilerin bu tür ihtiyaçlarını karşılamak ve takip etmek açısından sosyal hizmetler büyük bir öneme sahiptir. Sosyal hizmet, bireylerin veya toplulukların fiziksel, zihinsel, sosyal ya da ekonomik işlevselliklerini kaybetmelerine neden olan durumları ele alırken, aynı zamanda onların iyilik haline ulaşmaları için çaba gösterir. Uluslararası Sosyal Hizmet Çalışanları Federasyonu'na göre sosyal hizmet, yalnızca bir meslek değil; sosyal uyumu teşvik eden ve insanları güçlendiren bir disiplindir. Dolayısıyla sosyal hizmet, işlevselliği artırmayı amaçlarken aynı zamanda sosyal uyumu önceler. Ülkemize göç eden Suriyeli sayısının artması ve imkânların yetersiz kalması nedeniyle, geçici koruma altındaki Suriyelilere şehirlere giriş izni verilmiş ve şehirlerde çeşitli sosyal hizmetler sunulmaya devam edilmiştir. Bu çalışmanın amacı Kilis ilinde ikamet eden geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sosyal hizmet konusundaki algısını ölçmek ve bu ölçüm neticesinde Suriyelilerin sosyal hizmet sağlayıcılara ve yerel halka olan bakışını incelemektir. Araştırmada hem nicel hem nitel veri analizi tekniklerine yer verilmiş olup karma yöntem kullanılmıştır. Sahada nicel araştırma yöntemi olan tarama modeli kullanılmış ve katılımcılara anket tekniği uygulanmıştır. Buna yönelik olarak 19 soruluk gönüllü katılımcı formu oluşturulmuş ve 150 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiş ve analizlerin sonuçları çalışmanın bulgular kısmında tablolar halinde sunulmuştur. Nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları aracılığı ile görüşmeler yapılarak toplanmış ve bu kapsamda 150 katılımcı arasından rastgele seçilen 10 Suriyeli katılımcı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda Suriyelilere sağlanan sosyal hizmetlerin Suriyeliler tarafından bilindiği ve kullanıldığı, sunulan sosyal hizmetlerden memnuniyet duydukları ancak Suriyeli bakış açısıyla yerel halkın Suriyelilere verilen sosyal hizmetlerden rahatsızlık duyduğu tespit edilmiştir. Suriyelilerin Türkiye'deki verilen sosyal hizmetleri yeterli bulduğu ve sosyal hizmetlerin devlet tarafından verildiğinde daha verimli ve etkili olacağını düşündüğü görülmüştür. Suriyelilerin Türkiye'de sunulan sosyal hizmetlerden hak sahibi olarak faydalanmak istedikleri ve iş bulma konusunda sağlanan sosyal hizmetleri daha verimli ve etkili olarak gördükleri saptanmıştır. Suriyeli katılımcılar, Türkiye'deki mal ve hizmetlerin pahalılığından dolayı problem yaşadıklarını, kazanan paranın geçinmeye yetmediğini, Türkiye'deki sosyal yardımların iyi olduğunu, geçimin yarımsız zorlaşacağını, Türkiye'de Türkçe öğreniminin zor olduğunu, bir

* Bu çalışma; Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı'nda 1. yazar tarafından 2. yazarın danışmanlığında hazırlanmış olan, "Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Sosyal Hizmet Algısı: Kilis Örneği" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ilden başka bir ile Suriyeli olarak seyahat etmenin belli şartlara bağlı olduğunu ve bu şartların zorlayıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar, yerel halkla olan uyumsuzlukların temel nedeninin dil ve kültürel farklılıklar olduğunu düşünmektedirler. Dil bariyerleri, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkçe öğrenme sürecinin karmaşıklığı ve hızı nedeniyle iletişim zorluklarına yol açmaktadır. Bu durum, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yerel halkla daha iyi etkileşim kurmalarını engelleyebilmektedir. Ayrıca, kültürel farklılıklar da anlayış eksikliğine ve bazen önyargılara yol açabilmektedir. Suriyeliler, yerel halkla daha iyi ilişkiler kurabilme çabalarının bu farklılıklara dayandığını ve bu konuda daha fazla bilinçlendirme ve eğitim gerektiğini vurgulamışlardır. Suriyeli katılımcılar Türkiye’de sunulan sosyal hizmetlere olumlu bir şekilde yaklaşmaktadır, ancak yerel halkla uyumsuzluklar ve iletişim eksiklikleri gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu sonuçlar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik daha iyi entegrasyon politikalarının ve kültürel anlayışın teşvik edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Göç, Kilis, Göçmen, Sosyal Hizmet.

SOCIAL SERVICES FROM THE PERSPECTIVE OF SYRIAN REFUGEES: THE CASE OF KİLİS

Abstract

Migration, a social phenomenon that has persisted throughout history, is a social phenomenon that compels people to move from one place to another due to voluntary or involuntary reasons. The migration process alters socio-cultural and economic relationships between migrants and the host community, leading to the establishment of new networks. One of the primary reasons for migration is large-scale conflicts such as wars. In recent times, most migration movements have emerged due to ongoing conflicts and instability in the Middle East, particularly in Syria since 2011. As a result of the internal conflict in Syria, millions of Syrians have been forced to migrate, with nearly four million seeking refuge in Türkiye. One of the cities that has experienced intense migration is Kilis. Türkiye has provided social services such as security, shelter, food, healthcare, and education to these migrants in border regions through camps or tent cities. Social services are of great importance in meeting and monitoring such needs of Syrians. Social services address situations that cause individuals or communities to lose their physical, mental, social or economic functionality, while also striving to help them achieve well-being. According to the International Federation of Social Workers, social work is not just a profession but also a discipline that promotes social cohesion and empowers individuals. Therefore, while aiming to enhance functionality, social work also prioritizes social cohesion. Due to the increasing number of Syrians migrating to our country and the insufficiency of resources, Syrians have been granted permission to enter cities, where various social services continue to be provided. This study aims to assess the perception of social services among Syrians under temporary protection residing in Kilis and examine their views on social service providers and the local community. The study employs a mixed-method approach, integrating both quantitative and qualitative data analysis methods and techniques. For the quantitative aspect, a survey model was implemented in the field, where 150 participants completed a voluntary questionnaire consisting of 19 questions. The responses were analyzed using SPSS software, and the findings are presented in tables within the results section of the study. Qualitative data were collected through in-depth interviews conducted using semi-structured interview questions with 10 randomly selected Syrian participants among the 150 participants. The research findings indicate that Syrians are aware of and utilize the social services provided to them, expressing satisfaction with the services. However, it was observed that while Syrians

are satisfied with the services provided, the local community harbors discomfort regarding the services extended to Syrians. Syrians perceive the social services provided in Türkiye as adequate and believe that services would be more efficient and effective if provided by the government. Syrians expressed a desire to benefit from social services as rightful beneficiaries and perceived employment-related social services to be more efficient and effective. Syrian participants highlighted problems such as the high cost of goods and services in Türkiye, inadequate income for sustenance, the difficulty of learning Turkish in Türkiye, and the restrictive conditions for travelling from one city to another as Syrians. Language barriers resulting from the complexity and pace of the Turkish language learning process for Syrians under temporary protection lead to communication difficulties, hindering better interaction between Syrians and the local community. Additionally, cultural differences can lead to a lack of understanding and sometimes prejudice. Syrians emphasized that efforts to establish better relations with the local community are based on these differences and underscored the need for more awareness and education in this regard. Syrians approach the social services provided in Türkiye positively but encounter challenges such as difficulties in integration with the local community and communication gaps. These findings underscore the importance of promoting better integration policies and cultural understanding for Syrians under temporary protection.

Keywords: Sociology, Migration, Kilis, Migrant, Social Service.

GİRİŞ

Göç, özel bir nedenle kaynak ülkeden başka bir yere hareket etme ve yerleşme sürecini ifade eden bir kavramdır. Göç, aynı zamanda, göç eden bireyler ile hedef ülke veya bölgedeki yerel nüfus arasındaki sosyokültürel ve ekonomik ilişkileri dönüştüren ve yeni bir sosyal ağın inşasına olanak tanıyan bir süreç olarak da değerlendirilebilir¹. Göçün temel nedenlerinden biri, savaş gibi büyük çaplı çatışmalardır. Köken ülkede veya belirli bölgelerdeki çatışmalar, barış ortamının kaybolmasına ve böylece göç olayının gerçekleşmesine yol açabilir². Son dönemdeki göç hareketlerinin çoğu, Orta Doğu'da yaşanan ve devam eden iç savaşlar, karışıklıklar ve istikrarsızlıklar nedeniyle ortaya çıkmıştır.

Orta Doğu'daki bu karışıklıkların, özellikle Arap Baharı olarak adlandırılan hareketin, 17 Aralık 2010'da Tunus'ta bir üniversite mezunu seyyar satıcının, devlet yetkilileri tarafından tezgâhına el konulmasının ardından kendini yakmasıyla başladığı bilinmektedir³. Arap ülkelerinde başlayan çatışma ve protestolar, Mısır, Libya, Yemen, Suriye ve diğer Arap ülkelerinde de etkisini göstermeye başlamıştır. Bu hareketlenme sonucunda binlerce

¹ Salih, Aydemir- Mehmet Cem, Şahin, "Zorunlu-Kitlesele Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar Örneği", *Dini Araştırmalar* 21/15-06 (Haziran 2018), 121.

² İbrahim, Sirkeci vd. "Göç Çatışma Modelinin Katılım, Kalkınma ve Kitle Açıkları Üzerinden Bir Değerlendirmesi", *Journal of Economy Culture and Society*, 59 (Temmuz 2019), 179.

³ Tarık, Oğuzlu, "Arap Baharı ve Yansımaları", *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 3/36, (Aralık 2011), 9.

insan hayatını kaybetmiş ve milyonlarca insan yerinden edilip göç etmek zorunda kalmıştır. Suriye'deki olaylar nedeniyle göç dalgasını karşılayan ilk komşu ülke olarak Türkiye öne çıkmıştır⁴.

Suriye iç savaşının sonucunda Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin durumu, Türkiye için incelenmesi gereken bir olgu haline gelmiştir. 2011'den bu yana süren Suriye içindeki karışıklıklar ve bu karışıklıkların yol açtığı göç olayı, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından “yakın tarihteki en büyük göç dalgası” olarak tanımlanmaktadır⁵.

Göç İdaresi Başkanlığı'nın 07.09.2023 tarihli istatistiklerine göre, Suriye'den Türkiye'ye geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 3.293.934 olarak kaydedilmiştir⁶. Bu, Türkiye'de büyük bir göç kitlesi ile karşılandığını göstermektedir. Sınır illeri, bu göç dalgasıyla ilk temas eden ve en fazla etkilenen iller olarak öne çıkmaktadır. Suriyelilerin göçünün Türkiye'nin demografik yapısının yanı sıra sosyo-ekonomik yapısını da etkileyerek, başlangıçta geçici gibi görünmesine rağmen kalıcı hale geldiği ve etkilerini özellikle sınır illerinde gösterdiği söylenebilir. Bu sınır illerinden biri de Kilis'tir⁷.

Göç İdaresi Başkanlığı'nın 07.09.2023 verilerine göre, Türkiye'de geçici koruma kapsamında sisteme kayıtlı Suriyelilerin Kilis ilindeki oranı, il nüfusuna kıyasla %33,98 olarak hesaplanmıştır⁸. Bu oran, Kilis ilinin Suriyeli nüfusu açısından önemli bir rol üstlendiğini göstermektedir. Suriyeli nüfusun demografik yapısının yanı sıra, sosyal hizmetlere olan talep ve ihtiyacı da göz önüne alındığında, Kilis bu konuda önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Suriye krizinin kısa süreceği ve Suriyelilerin ülkelerine geri döneceği beklentisiyle oluşturulan “misafir” yaklaşımı⁹, Türkiye'yi geçici çözümlere yönlendirmiştir. İlk aşamada sınırda kurulan kamplar, çadır kentler ve konteynırlar Suriyelilerin temel ihtiyaçlarını karşılamış, ancak göç kitlesinin hızla büyümesiyle birlikte bu önlemler yetersiz kalmıştır. Bu durum, sınırları aşan ve yerel halkla birlikte yaşamaya başlayan geçici koruma altındaki Suriyelileri sosyal uyum, kültürel adaptasyon, sosyal hizmetler, ekonomik rekabet ve

⁴ Yusuf, Sayın vd., “Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 18/31 (Aralık 2016), 5.

⁵ Kadriye Şahin- Mustafa Elbeyli, “Suriyelilerin Yemek Kültürüne Kamusal Alandan Bakmak: Kilis örneği”, *Antropoloji Dergisi*, 43 (Haziran 2022), 80.

⁶ Göç İdaresi Başkanlığı (GİB), “Geçici Koruma (Erişim 13 Eylül 2023).

⁷ Rıdvan Demir. “İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Sorunları: Kilis Örneği”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 16/44 (Ekim 2019), 282.

⁸ GİB, “Geçici Koruma”.

⁹ Ahmet İçduygu- Bilge Demiryontar, “Türkiye'de Devlet ve Suriyeli Mülteciler: Çelişkili Politikalar ve Araçsal Rasyonellik”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Türkiye'nin Göç Siyaseti Özel Sayısı, 21 (Özel Sayı 2022), 319.

güvenlik vb. gibi konular açısından gündeme getirmiştir¹⁰. Savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan bu kişiler, güvenli barınma, gıda ve giyim gibi temel ihtiyaçların yanı sıra psikososyal destek ve sosyal hizmetlere büyük ihtiyaç duyan bir gruptur. Suriyelilerin bu tür ihtiyaçlarını karşılamak ve takip etmek açısından sosyal hizmetler büyük bir öneme sahiptir.

Bu araştırma, Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin sosyal hizmetlere bakış açısını ve aldıkları sosyal hizmetleri değerlendirmelerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın temel sorusu: Kilis ilinde ikamet eden geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sosyal hizmetlerle ilgili algıları nasıldır ve bu algılar Suriyelilerin sosyal hizmet sağlayıcılarına ve yerel halka yönelik bakış açılarını nasıl etkilemektedir? şeklinde ifade edilebilir. Bu temel soru çerçevesinde çalışmanın alt sorularına ise aşağıda yer verilmiştir;

a) Türkiye-Suriye sınırında bulunan Kilis ilinde sosyal hizmetlere erişim ve sağlanan sosyal hizmetler Suriyeliler açısından yeterli midir?

b) Suriyeliler sosyal hizmetleri ne olarak görmekte ve erişebildikleri sosyal hizmetleri nasıl yorumlamaktadır?

c) Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler, devlet kurumlarının ve yerel halkın kendilerine ilişkin algılarını olumsuz olarak mı görmektedir?

d) Türkiye'deki sosyal hizmetler Suriyeliler tarafından yeterince bilinmekte midir?

e) Suriyeliler aldıkları sosyal hizmetlerden memnuniyet mi, rahatsızlık mı duymaktadır?

Göç konusunda alan yazına bakıldığında genellikle Türk halkının Suriyelilere bakışından ve bunun sonuçlarından bahseden birçok çalışmaya¹¹ rastlanmakla birlikte Türkiye'nin uyguladığı sosyal hizmetlerin muhatabı olan Suriyelilerin sosyal hizmetlere bakışı ve aldıkları sosyal hizmetler bağlamında sosyal hizmetleri değerlendirmeleri üzerine kurulmuş çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Bununla birlikte Suriyeliler perspektifinden konuyu ele alan çalışmalara bakıldığında Gülyaşar'ın¹² (2017) Suriyelilerin vatandaşlık

¹⁰ Hakan Ömer Tunca- Ahmet Karadağ, "Suriye'den Türkiye'ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar", *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28/2 (Aralık 2018), 50.

¹¹ Deniz Cengiz, "Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı Kilis Örneği", *Journal Of Turkish Studies*, 10/2 (Temmuz 2015), 101-122. Hasan Çiftçi, "Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum, Algı ve Empatik Eğilimlerinin Analizi", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7/3 (Eylül 2018), 2232-2256. Mehmet Emin Sönmez- Fatih Adıgüzel, "Türkiye'de Suriyeli Sığınmacı Algısı: Gaziantep Şehri Örneği. Gaziantep", *University Journal of Social Sciences*, 16/3 (Ağustos 2017), 797-807. Nehir Dilek Kuşcuoğlu, *Misafirden Ötekiye: Samsun'da Suriyeli Algısı*, (Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019). Savaş Gök, *Türkiye'de Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Bakış Açısının İncelenmesi*, (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019).

¹² Melike Gülyaşar, "Suriyeliler ve Vatandaşlık: Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Çerçevesinde Bir Değerlendirme", *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7/13 (Aralık 2017), 678-705.

alması kapsamında Suriyelilerin görüşlerine yer verdiği makalesi, Erdoğan'ın¹³ (2022) Türk toplumundaki geçici koruma kapsamına alınan Suriyelilere yönelik algısal tehditleri Suriyelilerin bakış açısıyla ele aldığı yüksek lisans tezi ve Aktağ'ın (2020)¹⁴ uyum sürecindeki Suriyelilerle yapmış olduğu araştırma bu alanda örnek verilebilir.

Suriyelilerin bakış açılarına değinen yukarıdaki çalışmalardan farklı olarak bu çalışma, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin bakış açısını sosyal hizmetler gibi geniş bir yelpaze üzerinden değerlendirdiği ve örneklem grubunu Suriyelilerin yerel halka oranla en yoğun olduğu Kilis ilinde seçerek gerçekleştirdiği için önemlidir. Buna ek olarak Suriyeli bakış açısıyla sosyal hizmet penceresinden bazı bulgulara ulaşılması ve bu sayede göç alanına yönelik politikaların geliştirilmesi, göç ve sosyal hizmet alanında farklı bakış açılarının açığa çıkarılması, araştırmanın göç literatürüne katkı sağlayabileceği noktalarıdır.

1. YÖNTEM

Araştırmamızda hem nicel hem de nitel veri analizi yöntemleri kullanılmış olup bu kapsamda karma bir araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada karma model desenlerinden zenginleştirilmiş (Üçleme/Triangulation) desen benimsenmiştir. Bu desende bir araştırmada tek bir yöntem yerine birbirini destekleyen ve entegre olan iki ya da daha çok yöntemin birlikte kullanılmasını, böylelikle yöntemde zenginleşmeyi sağlamak amaçlanır. Başka bir ifadeyle aynı çalışma içinde anket gibi nicel araçların yanı sıra görüşme, gözlem, doküman incelemesi gibi tekniklerden uygun olanların kullanılır¹⁵. Bu doğrultuda araştırmamızın nicel ayağında anket tekniği ile nicel veriler toplanmış, Suriyelilerin Türkiye'de kendilerine sağlanan sosyal hizmetlere ilişkin bakış açısı ve algısı anlaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmamızın nitel ayağında ise katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak nitel veriler elde edilmiştir.

Araştırma sürecinde gönüllülük esası benimsenmiş ve her katılımcıya görüşme öncesinde istedikleri zaman çalışmadan çekilebilecekleri ve cevaplandırmayı bitirebilecekleri bilgisi verilmiştir. Araştırmanın 2020 yılında gerçekleştirilmesi planlanırken 11 Mart 2020'de 'Pandemi'nin gündeme gelmesi araştırmayı zorunlu olarak geciktirmiş ve çeşitli açılardan (sosyal

¹³ Muhammed Erdoğan, *Suriyeli Sığınmacıların Bakış Açısıyla Türk Toplumunda Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algısal Tehditler*, (İstanbul: İstinye Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022).

¹⁴ Leyla Aktağ, *Geçici Koruma Kanunu İle Türkiye'ye Gelen Suriyelilerin Uyum Süreci ve Karşılaştıkları Problemler: Batman Örneği*, (Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020).

¹⁵ Şener Büyüköztürk vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Pegem Yayınları, 2010), 266.

mesafe kuralları, kalabalık alanlardaki kısıtlamalar vb.) sahadan veri toplamayı sınırlandırmıştır. Bu nedenle araştırma 2022 yılının ilk altı ayında Kilis ili sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Kilis ilinde geçici koruma kapsamında bulunan Suriyeliler oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise Kilis il merkezinde yaşayan 150 Suriyeli oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini seçiminde uygun amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Ölçüt örnekleme, belli ölçütlere uygunluğuna göre bir grubu temsil eden bireylerin seçilmesiyle oluşturulur¹⁶. Araştırmamızda örnek grubunun seçilmesinde Suriyeli olup Kilis ilinde ikamet etme, sosyal hizmetlerden yararlanmış olma gibi ölçütler belirlenmiştir. Bu katılımcılara “Gönüllü Katılımcı Formu” anket olarak uygulanmış ve nicel veriler kaydedilmiştir. Ayrıca, katılımcılar arasından rastgele seçilen on katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu katılımcıları ifade etmek için (K1-K2-K3 vb.) kodlaması kullanılmıştır. Ancak Türkçeyi orta ve iyi düzeyde bilenler ile derinlemesine görüşme sağlanabilmiştir. Bu da diğer Suriyelilerle tercüman olmaksızın derinlemesine görüşme yapma olanağını sınırlandırmıştır.

1.1. Gönüllü Katılımcı Formu ve Gönüllü Katılımcılar

Araştırmamız, literatür taramaları sonucu elde edilen verileri temel alarak bir “Gönüllü Katılımcı Formu” geliştirmiştir. Bu formun yalnızca Türkçe dilinde olmasının, katılımcılar ve araştırma açısından anlama ve yorumlama sorunlarına yol açabileceği öngörülmüştür. Çünkü araştırma örneklemini Suriyeliler oluşturmaktadır. Bu nedenle, ‘Gönüllü Katılımcı Formu’ndaki ifadeler, Türkçe ve Arapça olarak iki dilde sunulmuştur. Bu amaçla, Kilis Adliyesi’nde görev yapan yeminli tercümandan yardım alınarak ifadeler Arapça’ya çevrilmiş ve Arapça ifadeler, Türkçe ifadelerin altına eklenmiştir. Örneklem grubunun ankete katılım sağlayabilmesi adına okuma yazma bilenler arasından seçilmiş olması araştırma açısından tercih edilen bir seçenektir. Bu durumda asgari olarak okuma yazma bilen katılımcılar Türkiye- Suriye eğitim sistemindeki farklılıklardan dolayı denkliklerini en az ilköğretim olarak belirtmiş ve araştırmadaki örneklem grubunun eğitim düzeyi en az ilköğretim olarak şekillendirmiştir.

Gönüllü katılımcı formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, kişisel bilgileri içermekte olup cinsiyet, yaş, meslek, medeni durum ve öğrenim durumunu içeren 5 soruyu kapsamaktadır. İkinci bölüm, sosyal hizmetlerin Suriyeliler için ne anlama geldiğini, sosyal hizmetleri çeşitli yönlerden de-

¹⁶ Ali Yıldırım- Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2008), 73.

ğerlendirmeyi ve derinlemesine görüşmelere olanak tanımayı amaçlayan 4 soruyu içermektedir ve bu soruların içinde açık uçlu sorular da bulunmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise 5’li Likert ölçeği kullanılarak sunulan sosyal hizmetlerden duyulan memnuniyet, sosyal hizmetler bağlamında devlete ve yerel halka ilişkin bazı değerlendirmelere yer verilen 10 ifade bulunmaktadır. Toplamda, ‘Gönüllü Katılımcı Formu’ ile 19 soru sorulmuştur. İkinci bölümün ilk sorusuna “herhangi bir bilgim yok” yanıtını veren katılımcılara, çalışmaya devam edebilmeleri için sosyal hizmet konusunda genel ve özet bir bilgilendirme yapılmıştır.

1.2. Verilerin Analizi

Gönüllü katılımcı formuyla katılımcılardan toplanan veriler SPSS Versiyon 26 paket programı ile analiz edilmiş ve amaçlarına uygun şekilde frekans (f) ve yüzdeler (%) halinde rapor edilmiştir. Derinlemesine görüşme yapılan katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılardan toplanan veriler anlamlandırılmış, bilgisayar ortamında yazılı hale dönüştürülmüş ve başlangıç kodları oluşturulmuştur. Bu kodlar arasında temalar aranmış ve dört ana temaya ulaşılmıştır. Sonrasında bu temalar gözden geçirilmiş ve temalar isimlendirilerek raporlama sürecine geçilmiştir.

1.3. Araştırmanın Alanı

Kilis, Bakanlar Kurulu’nun 06.06.1995 tarih ve 5500 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamesi ile Gaziantep’ten ayrılarak il statüsü kazanmıştır. Bu il, Türkiye’nin güney sınırında Suriye ile komşu bir konumda yer almaktadır. Özellikle Suriye ile sınırında bulunan Öncüpınar Gümrük Kapısı, Ortadoğu ile ticaretin canlandığı bir bölge olarak Kilis için büyük öneme sahiptir. Ne var ki, bölgedeki savaş nedeniyle bu gümrük kapısının faaliyetleri geçici olarak durdurulmuştur. Kilis’in stratejik önemini artıran diğer etkenler arasında benzer yaşam biçimleri, aile bağları ve ekonomik ilişkiler bulunmaktadır. Tarihi ve coğrafi olarak bakıldığında, Kilis’in İpekyolu’nun bir parçası olduğunu belirtmek gerekir¹⁷.

07.09.2023 verilerine göre, Göç İdaresi Başkanlığı tarafından kaydedilen Suriyeli nüfusun, Kilis ilinin toplam nüfusuna oranı %33,98 olarak hesaplanmıştır. Bu verilere dayanarak, Kilis’in oransal olarak en fazla Suriyeli nüfusa ev sahipliği yaptığı sonucuna ulaşabiliriz¹⁸. Kilis, yerel halkla birlikte yaşam deneyimini en yoğun şekilde paylaşan illerden biridir. Bu, coğrafi, tarihi

¹⁷ Şahin- Elbeyli, “Suriyelilerin Yemek Kültürüne Kamusal Alandan Bakmak”, 82.

¹⁸ GİB, “Geçici Koruma”.

ve kültürel bağlamda Kilis'in Suriyelilerle yakın ilişkilere sahip olduğunu göstermektedir. 2011'den bu yana Suriyelilere ev sahipliği yapması ve Suriyelilerle birlikte yaşama deneyimini yoğun bir şekilde yaşamaması, Kilis'i göç açısından önemli bir merkez haline getirmiştir.

Bu çalışma, Kilis il merkezinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama aşamasında, sosyal hizmetlerin aktif olarak sunulduğu Kilis Sosyal Hizmet Merkezi ve Kilis Bab-ı Şifa Göçmen Sağlığı Merkezi'nden destek alınmıştır.

2. BULGULAR

2.1. Nicel Veriler

2.1.1. Katılımcıların Yaş Cinsiyet, Öğrenim ve Meslek Dağılımlarına Ait Bilgiler

Tablo 1.					
Katılımcıların Yaş ve Cinsiyet Dağılımları					
			Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Yaş	18-25	Sayı	15	18	33
		Yüzde	45,5	54,5	100,0
	26-40	Sayı	35	23	58
		Yüzde	60,3	39,7	100,0
	41-65	Sayı	22	24	46
		Yüzde	47,8	52,2	100,0
	65 üstü	Sayı	9	4	13
		Yüzde	69,2	30,8	100,0

Araştırma kapsamında, katılımcıların %54'ünün kadın ve %46'sının erkek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, 26-40 yaş aralığındaki kadın ve erkek katılımcıların toplam katılımcı sayısının üçte birinden fazlasını oluşturduğu belirlenmiştir. Verilere daha yakından bakıldığında, yaş gruplarına göre cinsiyet dağılımının farklılıklar gösterdiği görülmüştür.

Özellikle 26-40 yaş aralığındaki katılımcılar incelendiğinde, kadınların erkeklere göre daha fazla ankete katılım gösterdiği gözlemlenmiştir. Diğer yaş aralıkları olan 18-25 ve 41-65 yaş aralığındaki katılımcılar için ise erkeklerin kadınlara oranla daha fazla katılım gösterdiği görülmüştür.

Meslek durumuna baktığımızda ise, katılımcıların çeşitli meslek gruplarına ayrıldığı gözlemlenmiştir. %27,3'ü 'İşçi', %6,7'si 'Esnaf', %8'i 'Öğrenci', %24'ü 'Ev Hanımı', %2,7'si 'Emekli', %18,7'si 'Çalışmıyor' ve %12,7'si 'Diğer' meslek gruplarında çalıştıklarını belirtmiştir. Bu 'Diğer' kategorisinde, Avukat, Doktor, Tercüman, Aşçı, Ressam gibi çeşitli mesleklerin bulunduğu dikkat çekilmelidir. Öğrenim düzeyi ile meslek durumu arasında bir ilişki incelendiğinde, 'Yüksek Lisans' veya 'Lisans' seviyesinde eğitim almış kişilerin, 'İşçi' veya 'Esnaf' olarak çalışma durumlarını işaretlediği gözlemlenmiştir. Bu durum, Suriyeli katılımcılara yöneltilen sorular sonucunda, Suriye-Türkiye arasında eğitim denkliklerinin olmaması ve eğitim seviyelerine uygun iş bulma imkânlarının sınırlı olması gibi nedenlerle bu tercihlerin yapıldığı söylenebilir. Ayrıca, meslek ve öğrenim durumu karşılaştırıldığında, eğitim seviyesi arttıkça 'Ev hanımı' olarak belirtilen meslek grubundaki katılımcı sayısının azaldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, daha yüksek öğrenim düzeyine sahip bireylerin genellikle daha profesyonel mesleklerde istihdam edildiği ve 'Ev hanımı' olan katılımcıların daha düşük eğitim düzeyine sahip bireyler olduğunu göstermektedir.

Tablo 2.

		Meslek							Toplam		
		İşçi	Esnaf	Öğrenci	Ev Hanımı	Emekli	Çalışmıyor	Diğer			
Öğrenim Durumu	İlköğretim	Sayı	7	1	0	21	2	17	1	49	
		Yüzde	14,3	2,0	0,0	42,9	4,1	34,7	2,0	100,0	
	Lise	Sayı	17	8	1	10	1	8	3	48	
		Yüzde	35,4	16,7	2,1	20,8	2,1	16,7	6,3	100,0	
	Önlisans	Sayı	8	1	6	4	0	1	3	23	
		Yüzde	34,8	4,3	26,1	17,4	0,0	4,3	13,0	100,0	
	Lisans	Sayı	6	0	5	1	1	2	10	25	
		Yüzde	24,0	0,0	20,0	4,0	4,0	8,0	40,0	100,0	
	Yüksek Lisans	Sayı	3	0	0	0	0	0	2	5	
		Yüzde	60,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	40,0	100,0	
	Toplam		Sayı	41	10	12	36	4	28	19	150
			Yüzde	27,3	6,7	8,0	24,0	2,7	18,7	12,7	100,0

Katılımcıların Öğrenim Durumu ve Meslek Dağılımları

Katılımcıların meslek ve öğrenim durumlarına dair analize göre, katılımcıların büyük bir kısmı 'İlköğretim' ve 'Lise' düzeyinde eğitim almış bireylerden oluşmaktadır ve bu grup toplam katılımcıların yaklaşık üçte ikisini temsil etmektedir. Geri kalan katılımcılar ise 'Ön Lisans', 'Lisans' ve 'Yüksek Lisans' düzeyinde eğitim seviyelerine sahiptir.

2.1.2. Refah Arttırıcı Uygulamalar ve Sosyal Devlet Yükümlülüğü

Tablo 3.		
Sosyal Hizmetler Size Ne İfade Ediyor?		
	Sayı	Yüzde
Toplumdaki dezavantajlı bireylerin topluma olan entegrasyonunu sağlayan hizmetlerdir.	47	21,9%
Sosyal devletlerin yapması gereken hizmetler bütünüdür.	69	32,1%
İnsani yardım ve hayırseverliklerdir.	48	22,3%
İnsanların refah düzeyini arttıran uygulamalardır.	39	18,1%
Bu konuda herhangi bir bilgim yok.	12	5,6%
Toplam	215	100,0%

*Bir Katılımcı Birden Fazla Cevap İşaretleyebildiği İçin Toplam Sayı Örnekleme Sayısı Olan 150'yi geçmektedir.

Katılımcılara sosyal hizmetlerin ne ifade ettiği sorusu yöneltilmiş ve toplamda 215 işaretleme yapılmıştır. Bu işaretlemelerin analizi, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sosyal hizmetlere yönelik algısını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Katılımcıların algılamaları, beş farklı seçenek arasından tercihlerini yansıtmaktadır.

a) %32,1 oranında katılımcı, sosyal hizmetleri “Sosyal devletlerin yapması gereken hizmetler bütünüdür” şeklinde algılamıştır.

b) %22,3 oranında katılımcı, sosyal hizmetleri “İnsani yardım ve hayırseverliklerdir” olarak değerlendirmiştir. Bu yaklaşım, yardımın bireyler arasında kişisel girişimlerle sağlandığı bir perspektifi yansıtmaktadır.

c) %21,9 oranındaki katılımcı, sosyal hizmetleri “Toplumdaki dezavantajlı bireylerin topluma olan entegrasyonunu sağlayan hizmetler” olarak görmüştür.

d) %18,1 oranındaki katılımcı, sosyal hizmetleri “İnsanların refah düzeyini arttıran uygulamalar” olarak tanımlamıştır.

Bu sonuçlar, katılımcıların çoğunlukla sosyal hizmetleri devletin sorumluluğunda olan hizmetler olarak gördüğünü ve toplumsal refahı artırmayı amaçlayan uygulamalar olarak algıladığını göstermektedir. Bu perspektif, sosyal hizmetlerin toplumun genel refahına katkı sağlama ve dezavantajlı bireylerin entegrasyonunu teşvik etme misyonunu yansıtmaktadır.

Ayrıca, çalışmanın ikinci bölümünde, sosyal hizmet konusunda herhangi bir bilgisi olmayan 12 katılımcıya yönelik çalışmanın sonlandırılabilmesi adına sosyal hizmetler hakkında genel ve kısa bir bilgilendirme yapılmış ve çalışmaya devam edilmiştir.

2.1.3. Sosyal Hizmet Sağlayıcıları

Tablo 4.		
Sosyal Hizmet Sağlayan Devlet Kurumları Sizce Hangileridir?		
	Sayı	Yüzde
Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)	32	9,2%
Göç İdaresi Başkanlığı (GİB)	32	9,2%
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB)	106	30,4%
Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)	12	3,4%
Sağlık Bakanlığı	32	9,2%
Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)	8	2,3%
Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)	10	2,9%
Valilikler ve Belediyeler	44	12,6%
Kızılay	73	20,9%
Toplam	349	100,0%

Katılımcılara “Sosyal Hizmet Sağlayan Devlet Kurumları Sizce Hangileridir?” sorusu yöneltilmiş ve toplamda 349 işaretleme kaydedilmiştir. Bu

işaretlemeler, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye'deki sosyal hizmet sunumunu algılamalarını değerlendirmek için kullanılmıştır.

a) En yüksek oranda işaretleme, %30,4 ile 106 katılımcı tarafından gerçekleştirilmiş ve "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB)" olarak belirlenmiştir. ASHB, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sosyal hizmet sunumuyla ilgili en önemli kurum olarak algılanmıştır.

b) İkinci sırada, %20,9 ile "Kızılay" yer almaktadır. Bu kurum, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yardım ve insani hizmetler sunma rolüyle dikkat çekmektedir.

c) Üçüncü sırada ise %12,6 ile "valilikler ve belediyeler" bulunmaktadır. Bu sonuç, yerel yönetimlerin sosyal hizmet sunumunda önemli bir rol oynadığını yansıtmaktadır.

d) Katılımcılar arasında "Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)" ve "Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK)" gibi kurumlar daha düşük oranlarla, sırasıyla %2,3 ve %2,9 ile işaretlenmiştir.

e) Ayrıca, 150 katılımcının toplam 349 işaretlemesi içinde, "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)", "Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB)" ve "Sağlık Bakanlığı" gibi kurumlar %9,2 oranında işaretlenmiş, "Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)" ise %3,4 oranında işaretlenmiştir.

Bu sonuçlar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin sosyal hizmet sunumuyla ilgili olarak ASHB'nin öne çıktığını ve yerel yönetimlerin de önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, diğer kurumlar arasındaki işaretleme oranları, katılımcıların bu kurumların sosyal hizmet sunumunda daha sınırlı bir rol oynadığını düşündüklerini yansıtmaktadır.

2.1.4. Sosyal Hizmet Alanları

	Sayı	Yüzde
Din	13	4,0%
Eğitim	60	18,7%
Sağlık	107	33,3%
Ekonomi	74	23,1%
Sosyal	62	19,3%
Diğer	5	1,6%
Toplam	321	100,0%

Katılımcılara, hangi alanlarda sosyal hizmetlerden faydalandıkları sorusu yöneltilmiş ve toplamda 150 katılımcı tarafından 321 işaretleme yapılmıştır. Bu işaretlemeler, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye’de sosyal hizmetlere erişim alanlarını değerlendirmemize yardımcı olmaktadır.

a) %33,3’lük bir oranla, katılımcıların üçte biri sosyal hizmetlerden “Sağlık” alanında faydalandıklarını ifade etmiştir. Bu sonuç, sağlık hizmetlerinin geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler için en yaygın ve öncelikli alan olduğunu göstermektedir.

b) %23,1’lik bir oranla, katılımcılar “Ekonomi” alanında sosyal hizmetlerden faydalandıklarını belirtmişlerdir. Bu, ekonomik destek programları ve istihdam fırsatları gibi konuların önemini yansıtmaktadır.

c) %19,3’lük bir oranla, “Sosyal” hizmetler alanında faydalanma da dikkat çekmektedir. Bu, toplum içindeki ilişkileri ve destek ağlarını kapsayan sosyal hizmetlerin önemini vurgulamaktadır.

d) %18,7’lik bir oranla, “Eğitim” alanında sosyal hizmetlerden faydalanma ifade edilmiştir. Eğitim, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin uyum sürecinde önemli bir rol oynamaktadır.

e) Araştırmada, göçmenlerin sosyal hizmetlerden yararlanma oranlarının %4’ünün “Din” alanında olduğu tespit edilmiştir. Din, göçmenlerin sosyokültürel uyum süreçlerinde önemli bir rol oynamakta ve göç deneyiminden kaynaklanan ya da diğer çeşitli nedenlerle ortaya çıkan psikososyal sorunların üstesinden gelmede etkili bir başa çıkma mekanizması olarak işlev görmektedir. Nitekim bu alanda yapılan çalışmalar bu durumu destekler niteliktedir¹⁹. Suriyeliler, müftülüklerden dini konularda fetva alma, Kur’an kurslarından Kur’an öğrenme, dini eğitim vb. hizmetler alabilmektedir. Bu hizmetlerin içerisinde özellikle Suriyeli çocukların uyum probleminin azaltılması veya bitirilmesine yönelik rehberlikler ve yönlendirmeler, mevcut göç durumunun olumsuz etkilerinin azaltılmasında önemli bir yere sahiptir²⁰. Bu durum dini ve kültürel ihtiyaçların karşılanmasının da sosyal hizmetlerle ilişkilendirildiğini göstermektedir.

f) %1,6’lık bir oranla, “Diğer” seçenekleri işaretlenmiştir. Bu seçeneği

¹⁹ Yıldız Kızılabdullah - Tuğrul Yürük, “The Contribution Of The Religious Culture And Ethics Course On The Integration Of Children Of Syrians In Adana, Turkey”. *Religious Education*, 113/3, (Mayıs 2018), 289-301. Yusuf Yaralıoğlu – Özcan Güngör, “Suriyeli Sığınmacılarda Yapısal Uyum, Dini Sosyalleşme Bağlamında Sosyolojik Bir Değerlendirme: Kilis Örneği”, *Dini Araştırmalar*, 23/57 (Haziran 2020), 143-172.

²⁰ Semra Çinemre, *Kitlesel Göç, Diyanet, Din Eğitimi-Suriyeli Göçmenlere Has Kur’an Kursları*. (İstanbul: Sonçağ Akademi Yayınları 2022), 312-314.

işaretleyen katılımcıların açıklamaları genellikle “her alanda” hizmet aldıklarını belirtmektedir.

Bu sonuçlar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye’deki sosyal hizmetlere farklı alanlarda ihtiyaç duyduklarını ve bu hizmetlerin sağlık ve ekonomi alanlarında özellikle önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sosyal hizmetlerin çok yönlü ve kapsamlı bir şekilde sunulduğunu ifade eden katılımcıların da bulunduğunu gözlemlemekteyiz.

2.1.5. Sosyal Hizmet Bilinci

Tablo 6.		
Türkiye’deki sosyal hizmetler Suriyeliler tarafından bilinmekte ve aktif olarak kullanılmaktadır.		
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	32	21,3
Katılıyorum	64	42,7
Kısmen Katılıyorum	29	19,3
Katılmıyorum	21	14,0
Kesinlikle Katılmıyorum	4	2,7
Toplam	150	100,0

Elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların Türkiye’deki sosyal hizmetlerin Suriyeliler tarafından bilindiği ve aktif olarak kullanıldığı algısına yönelik görüşleri oldukça olumlu bir yönde seyretmektedir. Beşli Likert ölçeğindeki yanıtlar incelendiğinde, katılımcıların %21,3’ü “Kesinlikle Katılıyorum”, %42,7’si “Katılıyorum”, ve %19,3’ü “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını seçmiştir. Bu yanıtların toplamı %83,3’lük bir oranı temsil etmektedir.

Bu sonuçlar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye’deki sosyal hizmetlerin farkındalığına ve bu hizmetleri etkin bir şekilde kullanabileceklerine olan inancını yansıtmaktadır. Bu durum hem Türkiye’nin hem de sivil toplum kuruluşlarının geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik sosyal

hizmetleri tanıtmaya ve erişimi kolaylaştırma çabalarının olumlu sonuçlarını göstermektedir. Ancak, daha ayrıntılı bir analiz ve gelecekteki araştırmalarla bu sonuçların daha fazla anlaşılması ve desteklenmesi gerekebilir.

2.1.6. Sosyal Hizmetlerin Yeterliliği

Tablo 7.		
Türkiye’de verilen sosyal hizmetler yeterlidir.		
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	12	8,0
Katılıyorum	55	36,7
Kısmen Katılıyorum	40	26,7
Katılmıyorum	32	21,3
Kesinlikle Katılmıyorum	11	7,3
Toplam	150	100,0

Yukardaki tabloya göre, katılımcılara yöneltilen “Türkiye’de verilen sosyal hizmetler yeterlidir” ifadesine verdikleri yanıtların analizi yapılmıştır. Elde edilen yanıtlar şu şekildedir: %8’i “Kesinlikle Katılıyorum”, %36,7’si “Katılıyorum”, %26,7’si “Kısmen Katılıyorum”, %21,3’ü “Katılmıyorum”, %7,3’ü “Kesinlikle Katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Bu yanıtların toplamı göstermektedir ki, katılımcıların %71,4’ü Türkiye’de verilen sosyal hizmetleri yeterli bulurken, %28,6’sı yeterli bulmadığı görüşünü paylaşmıştır.

Bu sonuçlar, katılımcıların Türkiye’de sunulan sosyal hizmetlerin yeterliliği konusundaki görüşlerinin farklılık gösterdiğini göstermektedir. Bu farklı görüşler, sosyal hizmetlerin belirli alanlarda daha fazla iyileştirilmesi veya daha iyi tanıtılması gerektiği konusunda önemli ipuçları sunabilir.

2.1.7. Sosyal Hizmetler ve Memnuniyet

Tablo 8.		
Suriyelilere sağlanan sosyal hizmetler Suriyeliler tarafından memnuniyetle karşılanmaktadır.		
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	35	23,3
Katılıyorum	76	50,7
Kısmen Katılıyorum	32	21,3

Katılmıyorum	5	3,3
Kesinlikle Katılmıyorum	2	1,3
Toplam	150	100,0

Suriyelilere sağlanan sosyal hizmetlerin Suriyeliler tarafından memnuniyetle karşılandığına yönelik ifadeye katılım oranları değerlendirilmiştir. Beşli Likert ölçeğine göre elde edilen yanıtlar şu şekildedir: %23,3'ü "Kesinlikle Katılıyorum", %50,7'si "Katılıyorum", %21,3'ü "Kısmen Katılıyorum", %3,3'ü "Katılmıyorum", %1,3'ü "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtını vermiştir.

Bu yanıtların toplamı göstermektedir ki, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%74) Türkiye'de sunulan sosyal hizmetlerden memnuniyet duyduklarını ifade etmektedir. Ayrıca, sosyal hizmetlerden memnuniyeti düşük bulan katılımcıların oranı oldukça düşüktür (%4,6).

Bu sonuçlar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye'deki sosyal hizmetlerin farkındalığını artırmak ve bu hizmetlere daha fazla erişimlerini teşvik etmek için yapılan çabaların başarılı olduğunu göstermektedir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin, Türkiye'de sunulan sosyal hizmetlerden memnuniyet duydukları ve bu hizmetleri olumlu bir şekilde değerlendirdikleri sonucuna ulaşmak mümkündür.

2.1.8. Yerel Halkın Suriyelilere Sunulan Sosyal Hizmetlerden Rahatsızlığı

Tablo 9.		
Türkiye'deki yerel halk Suriyelilere sağlanan sosyal hizmetlerden rahatsızdır.		
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	37	24,7
Katılıyorum	72	48,0
Kısmen Katılıyorum	22	14,7
Katılmıyorum	14	9,3
Kesinlikle Katılmıyorum	5	3,3
Toplam	150	100,0

Verilere göre, katılımcıların büyük bir bölümü, yani %87,4'lük bir çoğunluk, yerel halkın Suriyelilere sunulan sosyal hizmetlerden rahatsız olduğunu

düşündüklerini ifade etmektedir. Bu sonuçlar, yerel halkın Suriyelilere yönelik sosyal hizmetlere karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olduğu yönündeki algıları güçlendirmektedir.

Geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler ile yerel halk arasındaki bu algı farklılıkları, sosyal hizmetlerin tasarımı, iletişimi ve yerel toplumla işbirliği açısından önemli bir konuyu gündeme getirmektedir. Bu sonuçlar, sosyal hizmet sağlayıcılarının ve karar vericilerin, Suriyelilerin ihtiyaçlarını daha iyi anlamak ve yerel halkla daha iyi iletişim kurmak için çaba sarf etmeleri gerekliliğini göstermektedir.

Bu sonuçların daha fazla derinlemesine analiz ve yerel halkın görüşlerini daha iyi anlamak için ek araştırmalar gerektirdiği unutulmamalıdır. Bu şekilde, sosyal hizmetlerin geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler ve yerel halk arasındaki ilişkilere daha fazla katkı sağlayabileceği konusunda daha iyi bir anlayış geliştirilebilir.

2.1.9. Devlet Tarafından Verilen Sosyal Hizmetler ve Diğerleri

Tablo 10.		
Türkiye’de devletin uyguladığı sosyal hizmetler özel ve sivil toplum kuruluşlarının uyguladığı sosyal hizmetlerden daha verimli ve etkilidir.		
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	31	20,7
Katılıyorum	70	46,7
Kısmen Katılıyorum	24	16,0
Katılmıyorum	16	10,7
Kesinlikle Katılmıyorum	9	6,0
Toplam	150	100,0

Katılımcılara yöneltilen “Türkiye’de devlet tarafından sağlanan sosyal hizmetlerin özel ve sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan sosyal hizmetlerden daha verimli ve etkili olduğuna katılıyorum” ifadesine verdikleri yanıtların analizi, önemli bir perspektifi ortaya koymaktadır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, %20,7’sinin “Kesinlikle Katılıyorum,” %46,7’sinin

“Katılıyorum,” ve %16’sının “Kısmen Katılıyorum” yanıtlarını verdiği görülmektedir. Bu, toplamda %83,4’lük bir çoğunluğun, Türkiye’de devlet tarafından sunulan sosyal hizmetlerin özel ve sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan hizmetlere göre daha verimli ve etkili olduğu düşüncesini paylaştığını göstermektedir.

Bu sonuçları etkileyen faktörler arasında, sosyal hizmetlerin temelinin sosyal devlet anlayışına dayanması ve katılımcıların bu soruları resmi kurumlarda yanıtlamış olmaları da gösterilebilir.

2.1.10. İş Edindirme Kapsamında Sosyal Hizmetler

Tablo 11.

İş bulma ve iş edindirme kapsamında olan sosyal hizmetler daha verimli ve kalıcıdır.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	10	6,7
Katılıyorum	64	42,7
Kısmen Katılıyorum	26	17,3
Katılmıyorum	49	32,7
Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,7
Toplam	150	100,0

Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%66,7) özellikle iş bulma ve edindirme kapsamında değerlendirilen sosyal hizmetlerin daha verimli ve sürdürülebilir olduğuna inanmaktadır. Bu sonuçlar, iş bulma süreçlerinde sunulan sosyal hizmetlerin, uzun vadeli sürdürülebilirliği sağlama potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Sosyal hizmet politikalarının iş bulma ve edindirme alanlarında daha fazla sürdürülebilirlik odaklı olması gerektiği bu konuda önemli bir noktayı oluşturmaktadır.

2.1.11. Geçicilik ve Tedirginlik Ekseninde Suriyeliler

Tablo 12.

Verilen sosyal hizmetlerin sürekliliğinin belirsizliği Suriyelileri tedirgin etmektedir.

	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	40	26,7
Katılıyorum	71	47,3

Kısmen Katılıyorum	20	13,3
Katılmıyorum	14	9,3
Kesinlikle Katılmıyorum	5	3,3
Toplam	150	100,0

Elde edilen verilere göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%77,3), verilen sosyal hizmetlerin kesilmesinden veya sürekli olmayışından tedirginlik duyduklarını belirtmiştir. Bu tedirginliğin kaynağına yönelik çeşitli faktörler göz önüne alınabilir. Geçici koruma altına alınan bu kişilerin, yasal mevzuat dâhilinde dahi sosyal hizmetlerin geçici koruma kapsamında nasıl şekillendirildiği konusundaki belirsizlikleri bu tedirginliğin bir nedeni olabilir. Ayrıca, yerel halkın Suriyelilere yönelik sosyal hizmetlerden rahatsız olduğu ve bu nedenle devletin Suriyelilere yönelik sosyal hizmetleri sürdürülebilirlik açısından ele almayı da bir diğer olası neden olarak gösterilebilir. Bu durumlar, sosyal hizmet politikalarının ve uygulamalarının geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yaşamlarını istikrarlı bir şekilde sürdürebilmelerini sağlama konusundaki zorluklarına işaret etmektedir. Bu bağlamda, devletin ve ilgili kurumların, sosyal hizmetlerin sürdürülebilirliğini ve erişimini artırmaya yönelik çaba sarf etmeleri gerekliliği vurgulanabilir.

2.1.12. Misafirlik Bitti mi?

Tablo 13.		
Türkiye'deki yerel halk Suriyelileri misafir olarak görmektedir.		
	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılıyorum	11	7,3
Katılıyorum	31	20,7
Kısmen Katılıyorum	27	18,0
Katılmıyorum	71	47,3
Kesinlikle Katılmıyorum	10	6,7
Toplam	150	100,0

Katılımcılara “Türkiye'deki yerel halk Suriyelileri misafir olarak görmektedir” ifadesi yönlendirilmiştir. Bu ifadeye yanıt olarak katılımcılardan %7,3'ü ‘Kesinlikle Katılıyorum’, %20,7'si ‘Katılıyorum’, %18'i ‘Kısmen Katılıyorum’, %47,3'ü ‘Katılmıyorum’, %6,7'si ise ‘Kesinlikle Katılmıyorum’ seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlar, 150 katılımcının yarısından fazlasının Türkiye'deki yerel halkın Suriyelileri misafir olarak görmediğini ve verilen ifadeye katılmadıklarını göstermektedir.

Katılımcıların bazıları, “Misafir değil bizi istemiyorlar” ve “Ülkeye gidin

diyorlar, savaş var” gibi ifadelerle bu düşünceyi açıklamışlardır. Bu cevaplar, Suriyelilerin yerel halk tarafından misafir olarak kabul edilmediği algısını pekiştirmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye'nin 2011 yılından bu yana Suriyelilere kapılarını açması ve misafir-ev sahibi veya ensar-muhacir ilişkisi üzerine politika geliştirmesi göz önüne alındığında, Suriyelilerin bu algısını göz önünde bulundurarak entegrasyon sürecini güçlendirmek için daha kalıcı çözümler üzerinde düşünmek gerekebilir. Bu çalışma, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yerel toplumla olan ilişkileri ve algıları üzerine önemli bir perspektif sunmaktadır.

2.2. Nitel Veriler

Elde edilen veriler, araştırmanın bir parçası olarak gerçekleştirilen gözlemler ve derinlemesine yapılan görüşmeler sonucunda titizlikle kodlanmış ve analiz edilmiştir. Bu görüşmeler sonucunda elde edilen kodlar, “Suriyelilerin Sosyal Hizmet Algısı” ana teması altında gruplandırılmıştır. Bu gruplandırma aşağıdaki alt temaları içermektedir:

a) Türkiye'deki Hayat Pahalılığı: Bu tema, katılımcıların Türkiye'deki yaşam maliyeti ile ilgili deneyimlerini ve algılarını ele almaktadır. Katılımcılar, Türkiye'deki ekonomik zorlukları ve hayatın pahalılığını vurgulamışlardır. Türkiye'de geçim sıkıntılarına dair deneyimler paylaşmışlardır.

b) Sosyal Yardımların İyi Olması: Bu tema, Suriyeli katılımcıların Türkiye'deki sosyal yardım programlarına ve hizmetlerine yönelik deneyimlerini ve memnuniyetlerini yansıtmaktadır. Katılımcılar, Türkiye'deki sosyal hizmetlerin kalitesini ve etkililiğini olumlu bir şekilde değerlendirmişlerdir.

c) Türkiye'de Türkçe Öğreniminin Zorluğu: Bu tema, Suriyeli katılımcıların Türkiye'de Türkçe öğrenme deneyimlerini ve bu sürecin zorluklarını ele almaktadır. Katılımcılar, dil bariyerleri ve Türkçe öğrenme sürecinin karmaşıklığına odaklanmışlardır.

d) Şehir-Adres Değişiminin Zorluğu: Bu tema, Suriyeli katılımcıların Türkiye'deki yer değiştirme deneyimlerini ve bu sürecin zorluklarını incelemektedir. Katılımcılar, Türkiye içinde şehirlerarası veya adres değişikliği yapma deneyimlerine odaklanmışlardır.

Bu temalar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkiye'deki sosyal hizmetlere ve yaşam deneyimlerine yönelik algılarını ve deneyimlerini

daha ayrıntılı bir şekilde açıklamaktadır. Bu bulgular, araştırmanın ana sonuçlarına dayalı olarak geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi ve daha iyi anlaşılması için önemli ipuçları sunmaktadır.

2.2.1. Türkiye'deki Hayat Pahalılığı

Suriyeli katılımcılar Türkiye'deki mal ve hizmetlerin pahalılığından dolayı problem yaşadıklarını, kazanılan paranın geçinmeye yetmediğini dile getirmişlerdir. Kiraların yüksek, yevmiye ücretlerinin ise az olmasının geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin hayatını olumsuz yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

“Geçim zor, yardım yapılmasa geçinemeyiz. Ekonomi pahalı.” (K3)

“İşler az, ekonomi zayıf.” (K5)

“Türkiye’de hayat pahalı, Türkiye ile Arap kültürü birbirine yakın. Geleneğe bağlı olarak problemleri çözebiliriz. Burada para az ama uzun çalışma var.” (K4)

“Kıralar çok yüksek, evde dört kişi çalışıyoruz, ama para yetmiyor. Türkiye güzel ama her şey pahalı. Suriye’de okuyordu çocuklar burada mecbur çalışıyor yoksa geçim olmuyor. Okusunlar isterim ben de ama zor.” (K6)

“Hamdolsun geçiniyoruz ama yevmiyeler biraz artsa daha iyi olur, ben aynı işi yapıyorum. Ama duyuyorum bana farklı yevmiye diğerine farklı yevmiye var. Diğerleri beni istemiyor. Çünkü ben ucuza çalışıyorum. Mecbur.” (K10)

Suriyeli katılımcılardan bazıları Suriye’deki eski yaşamları ile karşılaştırarak Türkiye’nin geçim açısından daha zor bir yer olduğunu bundan dolayı evdeki herkesin çalışmak zorunda kaldığını belirtmiş olup çalışma şartlarının Türkiye’de daha zor olduğunu ifade etmişlerdir. Örnek olarak;

“Suriye’de çalışmak daha güzel, rahattı. İstedğin zaman dükkân açabilirsin, burada herkes sabah erkenden açıyor. Bizde mecbur açıyoruz. Cumaları herkes açıyor mecbur biz de açıyoruz. Yoksa müşteri gidiyor başkasına.” (K2).

2.2.2. Sosyal Yardım Tatmini

Suriyeli katılımcılar Türkiye’de sağlanan sosyal hizmetlerin kendilerine sağladıkları kolaylıklardan bahsetmiş olup Türkiye’deki sosyal yardımların iyi olduğunu, bu yardımlar olmadan geçinmenin zorlaşacağını ifade etmişlerdir.

“Sosyal yardım yüksek, iyi. Elbise yardımı aldım bir iki defa, erzak yardımı da aldık.” (K5)

“Gelen yardımlar çok iyi ama adres sıkıntısı çekiyoruz. Birde devlet yardım

yapınca komşu bakıyor. Nasıl aldınız diye. Komşular da önceden ilk geldiğimizde yardım ediyordu ama devlet verince yardım artık onlar vermiyor. Başkaları istemiyor yardım gelsin.” (K7)

“Sosyal hayat iyi, yardımsız geçim zor. Allah Devletten razı olsun, yardım yapıyor. Bir defa et yardımı aldım, senede bir elbise yardımı alıyorum.” (K8)

“Devlet şart arıyor. Yardım etmek için geliyorlar eve bakıyorlar. Yardım veriyorlar. Bazen gelmiyor yardım bazen geliyor. Komşular zekâtlarını veriyorlar. Öyle geçiniyoruz.” (K9).

2.2.3. Türkiye’de Türkçe Öğrenim Konusunda Yaşanılan Zorluklar

Türkiye’de Türkçe öğrenimini zor bulan Suriyeli katılımcılardan bazıları genel olarak konuşulan dili anlamadıkları için hayatlarının zorlaştığını bu durumun bütün hayatlarını etkilediğini belirtmiştir.

“Benim Türkiye’de tek problemimim Türkçe öğrenimi. İşten vakit kalmıyor. Kurslar var ama para kazanmak lazım. Zaman yetiştiriyor.” (K1)

“Çocuklar önceden okuyordu. Ama Türkçe anlamakta zorluk yaşıyordu. Sonra bıraktılar çalışmaya başladılar. (K6)

“Türkçe bilmiyordum ilk geldiğimde. Zor, zor anlıyordum ustayı. İşte öğrendim çoğunu, önceden çok zordu. Çocuklarım okula gidiyor onlar daha hızlı öğrendi, bize de öğretiler biraz” (K10)

Türkiye’nin Suriye’ye yakın olması ve daha önce iki ülke arasında ticaret yapılması Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin Türkçe öğrenimine katkısının olduğu anlaşılmaktadır. Örnek olarak:

“Bizim köyümüz Türkiye’ye yakındı. Biraz biliyordum. Gelince buraya komşulardan öğrendim. Ama hala daha iyi değil, kursa gideceğim.” (K3)

“Türkiye’de çok zaman geçirdim, daha önce de ticaret için geliyordum Kilis’e. Ordan biraz biliyordum. Buraya geldikten sonra çok daha fazla öğrendim. Türkçe bilmeyen arkadaşlarım çok zorlandı. Ben hemen dükkân kurabildim. Onlar geç kaldı. (K2).

2.2.4. Şehir Adres Değişiminin Zorlukları

Türkiye’de bir ilden başka bir ile Suriyeli olarak seyahat etmenin zorluğunu ifade eden Suriyeli katılımcılar adres değiştirmenin zorluğunun yanı sıra seyahat ederken izin belgesi ile seyahat etmeleri gerektiğini bu durumun ise işlerini zorlaştırdığını aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“Kilis’te evler için nüfus kaydı yapılmıyor.” (K1)

“Biz şehir değiştiremiyoruz. Nüfus müdürlüğü sıkıntı yapıyor.” (K10)

“Gelen yardımlar çok iyi ama adres sıkıntısı çekiyoruz.” (SK7)

“Adres ve kimlikler zor.” (K8)

“Şehir değiştirirken jandarma durduruyor, izin belgesi soruyor. İzin belgesi varsa karışmıyor. Yoksa problem.” (K2)

Suriyeli katılımcılar genel olarak Türkiye’deki sosyal hizmetlerden memnuniyet duymaktadır. Bu memnuniyet, sunulan sosyal yardım programları ve hizmetlerin kalitesi ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Katılımcılar, Türkiye’de sunulan sosyal hizmetlerin kendilerine önemli destek sağladığını ve bu hizmetler sayesinde günlük yaşamlarını idare etme konusunda daha fazla olanak bulduklarını ifade etmektedirler. Bununla birlikte, bu memnuniyetin özellikle yerel halk ile yaşanan uyumsuzluklar ve sosyal etkileşim sorunları nedeniyle bazı sınırlamalara sahip olduğu gözlemlenmiştir.

Katılımcılar, yerel halkla olan uyumsuzlukların temel nedeninin dil ve kültürel farklılıklar olduğunu düşünmektedirler. Dil bariyerleri, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkçe öğrenme sürecinin karmaşıklığı ve hızı nedeniyle iletişim zorluklarına yol açmaktadır. Bu durum, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yerel toplumla daha iyi etkileşim kurmalarını engelleyebilmektedir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerinde karşılaşılan en temel problemin öğrencilerin dil yeterliliği olduğunu belirten Kızılabdullah ve Yürük²¹ bu durumun iletişimi, sınıftaki tartışmalara katılımı ve sosyalizasyon süreçlerini olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. Çocukların eğitim sürecinde yaşanan bu zorlukların giderilmemesi ve uyumun yakalanamaması toplumsal hayata uzun vadede olumsuz etkisi olacak bir konuyu işaret etmektedir. Ayrıca, kültürel farklılıklar da anlayış eksikliğine ve önyargılara yol açabilmektedir. Suriyeli katılımcılar, yerel halkla daha iyi ilişkiler kurabilme çabalarının bu farklılıklara dayandığını ve bu konuda daha fazla bilinçlendirme ve eğitim gerektiğini vurgulamışlardır.

Sonuç olarak, Suriyeli katılımcılar Türkiye’de sunulan sosyal hizmetlere olumlu bir şekilde yaklaşmaktadır, ancak yerel halkla uyumsuzluklar ve iletişim zorlukları gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu sonuçlar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik daha iyi entegrasyon politikalarının ve kültürel anlayışın teşvik edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

3. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın bulguları bu konuda yapılan benzer çalışmalar ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte geçici koruma altında bulunan Suriyelilere sağlanan insani yardım ve sosyal hizmetleri, Türkiye’de

²¹ Kızılabdullah- Yürük “The Contribution Of The Religious Culture And Ethics Course On The Integration Of Children Of Syrians In Adana, Turkey”, 289-301.

bulunan Suriyeliler açısından değerlendiren sınırlı sayıda çalışma olduğundan bu konuyla ilgili en yakın çalışmalar göz önünde bulundurulmuştur.

Suriyeli bireylerin, kendilerine sunulan sosyal hizmetlerden büyük ölçüde memnun oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle, sağlık hizmetlerinin Suriyeli göçmenler arasında en çok tercih edilen sosyal hizmet alanı olduğu görülmüştür (%33,3- Tablo 5). Bu bulgu, sağlık hizmetlerinin Suriyeli toplum için öncelikli bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Türkiye'deki Suriyelilerin Türkiye'de buldukları için mutlu ve memnun olduklarını belirten Erdoğan²², çalışmasında kamplar ve diğer hizmetlerin yanı sıra Türk halkının da bu konuda payının olduğunu ifade etmektedir. Sunulan sosyal hizmetlerden duyulan memnuniyet sonucu (%95,3- Tablo 8), Suriyelilerin görüş ve beklentilerine yer verilen Erdoğan'ın (2014: 17) çalışmasındaki yukarıda belirtilen sonuçla genel anlamda örtüşmektedir.

Suriyelilerin toplumsal yapıdan çok devlet tarafından kabul gördüğünü belirten Erdoğan²³ Suriyelilerle gerçekleştirdiği yüksek lisans tez çalışmasında Suriyelilerin Türklerle birlikte yaşama deneyimlerinin iyi olduğunu ancak fazla Türk'ün bulunduğu yerlerde rahatsızlık ve memnuniyetsizliklerinin arttığını ifade etmiştir. Bu açıdan çalışmamızdaki Suriyelilerin çoğunluğunun Türkiye'deki verilen sosyal hizmetleri yeterli gördüğü (%71,3-Tablo 7) ve bu sosyal hizmetlerin STK ve diğer özel kuruluşlardansa devlet tarafından verildiğinde daha verimli ve etkili olacağını düşünmesi (%83,4 Tablo-10) Erdoğan'ın²⁴ ulaştığı Suriyelilerin devlet tarafından kabul gördüğünü düşünmesi sonucuyla örtüşmektedir. Suriyelilerin kendilerine yerel halkın olumsuz bakması üzerinden bir sonuca ulaşan Aktağ'ın²⁵ çalışmasında ise Suriyelilerin yerel halkın kendilerine bakışından rahatsızlık duyduğu, bu rahatsızlığın sebebinin yerel halkın Suriyelilere karşı olan kırıncı söylem ve olumsuz algıları olduğunu belirten değerlendirmeleri mevcuttur. Bizim çalışmamızda da Suriyelilerin çoğunluğu (%88,4- Tablo 9) tarafından yerel halkın Suriyelilere sunulan sosyal hizmetleri bir rahatsızlık sebebi olarak gördüğü tespit edilmiş ve Suriyeliler yerel halkın kendilerini misafir olarak görmediğini (%54- Tablo 13) belirtmişlerdir. Bu anlamdaki tahliller yukarıda belirtilen çalışmalar ile örtüşmektedir.

Araştırmada, göçmenlerin sosyal hizmetlerden yararlanma oranlarının

²² Erdoğan, *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*, 17.

²³ Muhammed Erdoğan, *Suriyeli Sığınmacıların Bakış Açısıyla Türk Toplumunda Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algısal Tehditler*, (İstanbul: İstinye Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 94.

²⁴ Erdoğan, *Suriyeli Sığınmacıların Bakış Açısıyla Türk Toplumunda Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algısal Tehditler*, 94.

²⁵ Leyla Aktağ, *Geçici Koruma Kanunu İle Türkiye'ye Gelen Suriyelilerin Uyum Süreci ve Karşılaştıkları Problemler: Batman Örneği* (Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,2020), 131-132.

%4'ünün "Din" alanında olduğu tespit edilmiştir. Bu oran diğer (sağlık, ekonomi, sosyal vb.) sosyal hizmet alanlarına nispetle daha az çıkmıştır. Dinin, bir toplumda iç dengelerin kurulabilmesinin yanı sıra göç etmiş kişilerin gittikleri topluma uyum sağlayabilmelerinde büyük bir rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Nitekim Kur'an kurslarının, çeşitli dini derneklerin, cami ve mescitlerin Suriyeli sığınmacıların dini sosyalleşme yoluyla psikososyal ve sosyokültürel uyumuna katkısının bulunduğu yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur²⁶. Diğer yandan Yaraloğlu-Güngör'ün çalışmasında belirtildiğine göre özellikle Arap kökenli Suriyeli sığınmacıların dini anlamda sorunlarına ilişkin müftülüklerden yazılı fetva alamamasından ötürü bu kurumlara başvurunun zamanla azaldığı ifade edilmektedir²⁷. Dolayısıyla bu tür durumların yaşanması diğer sosyal hizmetler alanlarına nispetle din alanında sosyal hizmetten daha az oranın çıkmasına neden olduğu ifade edilebilir.

Çalışmamızda "Türkiye'de Türkçe Öğrenim Konusunda Yaşanan Zorluklar", başlığında yer verilen dil bariyerleri, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkçe öğrenme sürecinin karmaşıklığı ve hızı nedeniyle iletişim zorluklarına yol açmaktadır. Bu durum, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yerel toplumla daha iyi etkileşim kurmalarını engelleyebilmektedir. Suriyeli yetişkin ve çocukların Türkiye'de ilk olarak dil sorunuyla karşılaştığını veya toplumsal bütünleşmede en büyük engelin dil yetersizliği olduğunu belirten birçok çalışma mevcuttur.²⁸ Bu konuda Yaraloğlu ve Güngör²⁹de sığınmacıların dil konusunu çocuk eğitiminden çalışma hayatına kadar göç sonrasında yaşanacak her evrede birçok konuyla ilintili olduğunu ifade etmektedir. Dilin sığınmacı ve yerel halk arasında önemli bir bariyer olduğuna dikkat çeken çalışmada, çocuklarda dil öğreniminin yaşa paralel gelişmesinden ve sosyalleşme kurumlarından (okul, akran grupları, dini sosyalleşme kurumları) faydalananların dil öğreniminin daha hızlı geliştiğinden bahsedilmektedir. Dilin ortak bir noktada birleştirici güce sahip olduğu kadar sosyalleşmenin

²⁶ Yusuf Yaraloğlu – Özcan Güngör, "Suriyeli Sığınmacılarda Yapısal Uyum, Dini Sosyalleşme Bağlamında Sosyolojik Bir Değerlendirme: Kilis Örneği", *Dini Araştırmalar*, 23/57 (Haziran 2020), 162-163. Çinemre, *Kitleleşme, Diniyet, Din Eğitimi -Suriyeli Göçmenlere Has Kur'an Kursları*, 313.

²⁷ Yusuf Yaraloğlu – Özcan Güngör, "Suriyeli Sığınmacılarda Yapısal Uyum, Dini Sosyalleşme Bağlamında Sosyolojik Bir Değerlendirme: Kilis Örneği", 167.

²⁸ Öznur Kalkan Açıköz- Ahmet Yemenici, "Türkiye'de Bulunan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Türkiye'deki Din Eğitimi Deneyimlerinin Değerlendirilmesi", *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11/4 (Aralık, 2022), 2258. Kızılabdullah- Yürük "The Contribution Of The Religious Culture And Ethics Course On The Integration Of Children Of Syrians In Adana, Turkey", 289-301. Rıdvan Demir, "Göç ve Göçmenler İle İlgili Türkiye de Yapılan Din Eğitimi Çalışmaları", *Çeşitli Açılardan Göç ve Eğitim: Multidisipliner Bir Çalışma*, ed. Rıdvan Demir (Ankara: İksad Yayınları, 2020), 76.

²⁹ Yaraloğlu-Güngör, "Suriyeli Sığınmacılarda Yapısal Uyum, Dini Sosyalleşme Bağlamında Sosyolojik Bir Değerlendirme: Kilis Örneği", 167.

hızına olan olumlu etkisi çalışmamızda nitel verilerle desteklenmiş ve yukarıda verilen çalışmalarla örtüştüğü görülmüştür.

Kültür farklılığı konusunda farklı görüşler var olsa da bizim çalışmamızda edinilen gözlemler ve nitel verilere bakıldığında Türkiye-Suriye karşılaştırması yaparak farklı açılardan konuları yorumlayan katılımcılar Türkiye ve Suriye'nin kültürlerini birbirine yakın olarak görmekte ancak yine de çalışma yaşamından örnek vererek farklılıkları dile getirmektedir. Bu durum Yaralıoğlu ve Güngör³⁰'ün çalışmasında da mevcut olup kültür farklılığı görmediğini ifade eden bir katılımcının sadece dil konusunun kendisini zorladığını belirtmiş diğer bir katılımcı ise “*uyum sürecinde çok zorlanmadığımı söyleyebilirim çünkü kültürümüz aynı elhamdülillah*” şeklinde kendini ifade etmiştir. Çalışma sonucunda ise araştırmacılar sığınmacıların kültür ve gelecek kaygısının varlığından bahsetmiş ve bu durumdan dolayı getto dernekler kurduklarını belirtmiştir. Her ne kadar söylem olarak kabul edilmese de gözlemler ve davranış kalıplarına bakıldığında ayrımlaşan ve korunmak istenen bir kültürün varlığından söz edilebilir.

Türkiye'ye göç etme konusunda Suriyelilerin ve diğer Müslüman sığınmacıların ortak değerleri, ortak ibadetleri gözettiliği ve bu durumun uyumu ve bütünleşmeyi kolaylaştırdığını ifade eden Açıkgöz ve Yemenici'nin³¹ yaptığı çalışmada Türkiye'ye ilk geldiklerinde Suriyelilere yönelik olumlu davranışlar sergileyen yerel halkın zamanla kültür farkından kaynaklı olarak tutumunun değiştiğini ve zamanla çeşitli problemlerin yaşandığı ifade etmektedir. Bu farklılıklardan dolayı, Suriyeli katılımcıların da Türkiye'deki yaşam konusunda sorun yaşadığı belirtilmiştir. Söz konusu bu çalışmadaki veriler bizim çalışmamızdaki ‘*Sosyal Yardım Tatmini*’ başlığı altındaki katılımcı (K7) ifadeleriyle örtüşmektedir. Göçün ilk yıllarında var olan tutumun günümüzde var olmadığına dair ifadeler ve çıkarımlar Açıkgöz ve Yemenici'nin yapmış olduğu çalışma ile örtüşmektedir. Bu anlamda verilerden ve katılımcı ifadelerinden hareketle Türkiye-Suriye toplumu arasındaki benzer noktaların ve ritüellerin varlığı yadsınamayacağı gibi kültürel farklılıklardan dolayı yaşanan zorluklar da başka bir boyutu oluşturmaktadır.

Türkiye'deki yerel halk tarafından misafir olarak görülmediklerini düşünen Suriyeliler (%54- Tablo 13) ağırlıklı olarak misafirlik durumunu kabul etmemektedir. Erdoğan'ın³² Suriyelilerle gerçekleştirdiği derinlemesine mülakatlarda ‘sizi en çok rahatsız eden nedir?’ sorusuna Suriyelilerin ‘bize misafir

³⁰ Yaralıoğlu–Güngör, “Suriyeli Sığınmacılarda Yapısal Uyum, Dini Sosyalleşme Bağlamında Sosyolojik Bir Değerlendirme: Kilis Örneği”, 162-163.

³¹ Açıkgöz-Yemenici, “Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Türkiye’deki Din Eğitimi Deneyimlerinin Değerlendirilmesi”, 2242-2266.

³² Murat Erdoğan, *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*, (İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015), 18.

denilmesi' şeklinde yanıt verdiği görülmektedir. Tablo 13'e bakıldığında Suriyeliler, yerel halkın Suriyelileri misafir olarak görmediğini düşünmektedir. Aynı çalışmada misafir olarak görülmeğe rahatsız olan ve ev sahibinin bu durumu yeri geldiğinde had bildirici bir durum olarak kullanacağını düşünen bir Suriyeli profili bulunmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere Erdoğan'ın 2015 yılında yapmış olduğu çalışmada misafirlik durumunu kabul etmek istemeyen bir görüş hâkimdir. Karşılaştırmalı olarak bakıldığında ise bu çalışmada ağırlıklı olarak yerel halkın kendilerini misafir olarak görmediğini düşünen Suriyeliler mevcutken Erdoğan'ın yapmış olduğu çalışmada Suriyeliler kendilerini misafir olarak gören yerel halktan yakınmaktadır. Bu karşılaştırma, misafirlik algısının veya durumunun değişkenlik gösterebileceğini ve Suriyeliler arasında farklı görüşlerin olduğunu göstermektedir. Her iki çalışma da geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin topluma uyum ve algılanma konusunda farklı deneyimlere sahip olabileceğini işaret etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye, 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ne 1961 yılında taraf olmuş, 1967 yılında sözleşmenin kapsamını genişleten New York Protokolü'nü ise 1968 yılında kabul etmiştir. Ancak, Türkiye sözleşmeye taraf olurken yalnızca Avrupa'dan gelen mültecileri kapsayan bir coğrafi sınırlama şerhi koymuş ve bu sınırlamayı günümüze dek muhafaza etmiştir. Bu durum, Türkiye'nin mülteci statüsü verme yetkisini sadece Avrupa'dan gelen kişilere tanımaktadır. Bu nedenle, Türkiye'ye göç eden Suriyelilere doğrudan mülteci statüsü verilememektedir. Bunun yerine, Suriyeliler "Geçici Koruma Altındaki Suriye Vatandaşı" statüsüne dâhil edilmişlerdir. Bu statü, Suriyelilere Türkiye'de bir dizi önemli sosyal hizmetin sunulmasını sağlamıştır. Bu hizmetler, barınma, sağlık, eğitim, güvenlik, gıda ve istihdam gibi alanları içermektedir. Bu çalışma, geçici koruma altındaki Suriyelilere sunulan hizmetlerin Suriyeliler tarafından nasıl değerlendirildiğini incelemek üzerine odaklanmış ve bazı önemli sonuçlara ulaşmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu (%83,3), sunulan sosyal hizmetlerin farkında ve bu hizmetlerden yararlanmaktadır. Ayrıca, Suriyelilerin çoğunluğu Türkiye'deki verilen sosyal hizmetleri yeterli görmekte olup (%71,3) sosyal hizmetlerin devlet tarafından verildiğinde daha verimli ve etkili olacağını düşünmektedir. Suriyelilerin büyük çoğunluğu (%88,4) tarafından yerel halkın Suriyelilere sunulan sosyal hizmetleri bir rahatsızlık sebebi olarak gördüğü çalışmadaki bulgular arasındadır. Suriyelilerin Türkiye'de sunulan sosyal hizmetlerden hak sahibi olarak faydalanmak istedikleri ve iş bulma konusunda sağlanan sosyal hizmetleri daha verimli ve

etkili gördükleri saptanmıştır. Suriyeli bireylerin, kendilerine sunulan sosyal hizmetlerden büyük ölçüde memnun oldukları gözlemlenmiştir (%95,3-Tablo 8). Özellikle, sağlık hizmetlerinin Suriyeli göçmenler arasında en çok tercih edilen sosyal hizmet alanı olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan Suriyeliler, Türkiye'deki mal ve hizmetlerin pahalılığından dolayı ekonomik problemler yaşadıklarını, Türkiye'deki sosyal yardımların iyi başka bir ifadeyle yeterli olduğunu bununla birlikte geçimin sosyal yardım almadan zorlaşacağını dile getirmişlerdir. Türkiye'de Türkçe öğreniminin zor olması, bir ilden başka bir ile Suriyeli olarak seyahat etmenin belli şartlara bağlı olması nedeniyle bu şartların zorlayıcı olduğu ifade edilen diğer hususlardandır.

Suriyeliler, yerel halkla olan uyumsuzlukların temel nedeninin dil ve kültürel farklılıklar olduğunu düşünmektedirler. Dil bariyerleri, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Türkçe öğrenme sürecinin karmaşıklığı ve hızı nedeniyle iletişim zorluklarına yol açmaktadır. Bu durum, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yerel halkla daha iyi etkileşim kurmalarını engelleyebilmektedir. Ayrıca, kültürel farklılıklar da anlayış eksikliğine ve bazen önyargılara yol açabilmektedir. Suriyeli katılımcılar, bu önyargılar ve kültürel farklılıkların, yerel halkla daha iyi ilişkiler kurma çabalarını zorlaştırdığını ifade etmişler ve bu konuda daha fazla bilinçlendirme ve eğitimin gerekliliğini vurgulamışlardır.

Suriyeli katılımcılar Türkiye'de sunulan sosyal hizmetlere olumlu bir şekilde yaklaşmaktadır, buna karşın yerel halkla uyumsuzluklar ve iletişim eksiklikleri gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu sonuçlar, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik daha iyi entegrasyon politikalarının ve kültürel anlayışın teşvik edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Suriye'deki savaşın sona ermesi ve Suriyelilerin kendi topraklarına dönmeleri hem Türkiye hem de Suriye için arzu edilen bir durumdur. Bu bağlamda, savaş sona erene kadar kendine yetebilen güvenli bir bölge içerisinde Suriyelilerin gereksinim duyduğu hizmetleri sunabilecek bir yapı oluşturulması, bu yapının Türkiye tarafından uluslararası medyada tanıtılması ve diğer ülkelerin bu konuda fikir ve maddi destek sunmasının teşvik edilmesi önerilmektedir.

Suriyelilerin Türkiye'de kaldıkları süre boyunca hak temelli sosyal hizmetlere erişmelerini sağlamak için medyanın algısının geçici olmaktan ziyade sorunların çözümüne odaklı ve kalıcılık perspektifiyle şekillendirilmesi önemlidir. Bu çerçevede, devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve diğer özel kuruluşlar arasında işbirliği gereklidir.

Araştırma bulgularına göre, Suriyelilerin sosyal hizmetlere erişiminde

herhangi bir sorun yaşanmamakla birlikte, yerel halk ile Suriyeliler arasında hizmetler konusunda bir anlaşmazlık olduğu görülmektedir. Suriyelilerin aldıkları hizmetleri, medya dışında yapılacak akademik çalışmalar ve toplumsal bilgilendirme araçları (broşürler, afişler vb.) ile yerel halkın da anlayabileceği bir şekilde sunmak, bilgi kirliliğini azaltabilir.

Türkiye'deki yerel halkın Suriyelilerle uyum içinde yaşayabilmesi için sosyokültürel uyum sağlanmalıdır. Bu uyumun temin edilmesi için, öncelikle dil sorunu çözülmeli ve Suriyeliler, içinde buldukları kültürün değerlerine uygun bir dil eğitimi almalıdır.

Suriyelilere yönelik çalışmaların sürdürülebilirlik ve kalıcılık perspektifinden değerlendirilmesi, sorunların çözümünde daha etkili olabilir. Göç olgusunun karmaşık ve hassas olması nedeniyle, İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen göç çalışmalarının yeni kurulacak olan bir 'Göç Bakanlığı'na devredilmesi ve bu bakanlık bünyesinde göç konusunda uzmanlaşmış kişilerin görev alması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aktağ, Leyla. *Geçici Koruma Kanunu İle Türkiye'ye Gelen Suriyelilerin Uyum Süreci ve Karşılaştıkları Problemler: Batman Örneği*. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Aydemir, Salih, - Şahin, Mehmet Cem. "Zorunlu-Kitlesel Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar Örneği". *Dini Araştırmalar*, 21/15 (Haziran 2018), 121-148. <https://doi.org/10.15745/da.421604>.
- Büyüköztürk, Şener, Kılıç Çakmak, Ebru, Akgün, Özcan Erkan, Karadeniz Oran, Şirin, Demirel, Funda. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2010.
- Cengiz, Deniz. "Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı Kilis Örneği". *Journal Of Turkish Studies*, 10/2 (Temmuz 2015), 101-122.
- Çiftçi, Hasan. "Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum, Algı Ve Empatik Eğilimlerinin Analizi". *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7/3 (Eylül 2018), 2232-2256.
- Çinemre, Semra. *Kitlesel Göç, Diyanet, Din Eğitimi -Suriyeli Göçmenlere Has Kur'an kursları*. İstanbul: Sonçağ Akademi yayınları, 2022.
- Demir, Rıdvan. "İmam Hatip Lisesinde Öğrenim Gören Suriyeli Öğrencilerin Eğitim Sorunları: Kilis Örneği". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16/44 (Ekim 2019), 280-306.
- Demir, Rıdvan, "Göç Ve Göçmenler İle İlgili Türkiye de Yapılan Din Eğitimi Çar-

- lışmaları”, *Çeşitli Açılardan Göç Ve Eğitim: Multidisipliner Bir Çalışma*, ed. Rıdvan Demir. 59-82. Ankara: İksad Yayınları, 2020.
- Erdoğan, Muhammed. *Suriyeli Sığınmacıların Bakış Açışıyla Türk Toplumunda Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algısal Tehditler*, İstanbul: İstinye Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Erdoğan, Murat. *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum Araştırması*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Basım, 2015.
- Gök, Savaş. *Türkiye’de Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Bakış Açışının İncelenmesi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- GİB, Göç İdaresi Başkanlığı *Geçici Koruma Verileri* (Eylül 2023). <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Gülyaşar Melike. “Suriyeliler ve Vatandaşlık: Yerel Halk ve Suriyeli Sığınmacılar Çerçevesinde Bir Değerlendirme”. *Uluslar arası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7/13 (Aralık 2017), 678-705.
- IFSW, Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu. “Sosyal Hizmet Nedir?”. Erişim 15 Aralık 2022. <https://www.ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir>
- İçduygu, Ahmet - Demiryontar, Bilge. “Türkiye’de Devlet ve Suriyeli Mülteciler: Çelişkili Politikalar ve Araçsal Rasyonellik”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Türkiye’nin Göç Siyaseti Özel Sayısı, 21 (Özel Sayı 2022), 316-334.
- Kalkan Açıkğöz, Öznur – Yemenici, Ahmet. “Türkiye’de Bulunan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Türkiye’deki Din Eğitimi Deneyimlerinin Değerlendirilmesi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11/4, (Aralık 2022), 2242-2266. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1138106>
- Kızılabdullah, Yıldız- Yürük, Tuğrul. “The Contribution of The Religious Culture And Ethics Course On The Integration Of Children Of Syrians In Adana, Turkey”. *Religious Education*, 113/3, (Mayıs 2018), 289-301. Doi: 10.1080/00344087.2018.1456067.
- Kuşcuoğlu, Nehir Dilek. *Misafirden Ötekiye: Samsun’da Suriyeli Algısı*, Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Oğuzlu, Tarık. Arap Baharı ve Yansımaları. *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 3/36 (2011), 8 -16.
- Sayın, Yusuf, Usanmaz, Ahmet ve Aslangiri, Fırat. “Uluslararası Göç Olgusu Ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği”. *KMÜ Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18/31 (2016), 1-13.

- Sirkeci, İbrahim vd. “Göç Çatışma Modelinin Katılım, Kalkınma Ve Kitle Açıkları Üzerinden Bir Değerlendirmesi”. *Journal of Economy Culture and Society* 59 (Temmuz 2019), 157-184. <https://doi.org/10.26650/JECS2019-0016>
- Sönmez, Mehmet Emin - Adıgüzel, Fatih. “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Algısı: Gaziantep Şehri Örneği. Gaziantep”. *University Journal of Social Sciences*, 16/3 (Ağustos 2017), 797-807.
- Şahin, Kadriye - Elbeyli, Mustafa. “Suriyelilerin Yemek Kültürüne Kamusal Alandan Bakmak: Kilis örneği”. *Antropoloji Dergisi*, 43, (Haziran 2022), 80-88.
- Tunca, Hakan. Ömer - Karadağ, Ahmet. “Suriye’den Türkiye’ye Göç: Tehditler ve Fırsatlar”. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 28/2 (2018), 47-68.
- Yaralıoğlu, Yusuf - Güngör, Özcan. “Suriyeli Sığınmacılarda Yapısal Uyum, Dini Sosyalleşme Bağlamında Sosyolojik Bir Değerlendirme: Kilis Örneği”. *Dini Araştırmalar*, 23/57 (Haziran 2020), 143-172. DOI: 10.15745/da.722297.
- Yıldırım, Ali – Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 6. Basım, 2008.